

Dnes v čísle:

Slovo má prof. K. Maršál
O kinantropologii /I/
Poslední léta jsou ve znamení
endoprotetiky
Misijní stáž mezi sirotky
v Britské Guyaně
Tomáš Černoušek

Žurnál

5**Ročník 11 • Vychází 12. října 2001****Zvolen děkan PF UP**

V pondělí 8. 10. se v Rotundě PF UP konalo zasedání Akademického senátu PF UP, na němž proběhla volba

kandidáta na děkana, který bude následně Akademickým senátem PF UP navržen rektorce UP ke jmenování do funkce děkana PF UP. Při volbách byl ze tří kandidátů v 1. kole zvolen nadpoloviční většinou osmi hlasů **JUDr. Mag. Iur. Michal Malacka**, jenž bude ve svých 28 letech nejmladším děkanem v dějinách olomouckého vysokého školství.

*-red-, foto -tj-***Čestný doktorát prof. K. Maršálovi**

Ve čtvrtek 4. 10. se sešly vědecké rady Univerzity Palackého a Lékařské fakulty UP, aby udělily titul doctor honoris causa prof. MUDr. Karlu Maršálovi, Ph.D., významnému představiteli švédské a světové perinatologie. Slavnostního zasedání se zúčastnili představitelé českých vysokých škol a lékařských fakult, švédský velvyslanec v ČR Harold Falth a primátor Statutárního města Olomouce Ing. M. Tesařík.

Prof. Maršál působí na univerzitě ve švédském Lundu, kde je zároveň přednostou oddělení gynekologie a porodnictví. Jeho zásluhou zde každý rok absolvuje stáž několik studentů z LF UP.

Projev prof. Maršála publikujeme na str. 3–4.

-ano-, foto -tj-

Rektorka UP prof. J. Mačáková uděluje titul doctor honoris causa prof. K. Maršálovi

Cesta do pekla českého vysokého školství

Chcete se dovědět více o financování veřejných vysokých škol? Máte zájem vyjádřit svůj názor? Chcete hlasovat pro stávku?

Navštivte stránky <http://webgate.cz/sos>. Zde také najdete výzvu Akademického senátu 1. lékařské fakulty UK Praha TITANIC.

*-red-***Protestní shromáždění akademické obce UP**

Pedagogové, zaměstnanci a studenti zaplnili ve středu 10. 10. aulu PF UP, aby svou přítomností podpořili vedení univerzity v souvislosti s krizovou finanční situací vysokého školství.

Se stávajícím stavem a jednáními ČR s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a předsedou vlády ČR přítomné seznámila rektorka UP prof. J. Mačáková. Znovu zdůraznila skutečnost, že v případě neposkytnutí dvoumiliardové dotace vysokým školám bude dále narůstat jejich vnitřní dluh, univerzity nebudou moci vést výuku na patřičné úrovni a budou nuceny přijmout méně studentů (předsedkyně Akademického senátu FF UP doc. I. Fialová navrhovala nepřijmout pro příští rok žádného uchazeče). Stanovisko AS UP přednesl jeho předseda RNDr. J. Kvapil (viz Žurnál 4/2001). Poté vystoupili představitelé akademických senátů fakult, člen RVŠ prof. J. Macháček, senátor R. Kolář. Předseda Akademického senátu LF UP MUDr. Z. Zlámal označil dosavadní politiku MŠMT vůči vysokým školám za lživou. „Pokud nedo-

jde k nápravě, půjde naše republika do EU nikoli jako vzdělaný národ, ale každý s lopatou přes rameno,“ řekl mimo jiné ve svém projevu. Přčtena byla stanoviska senátorů prof. J. Jařaba a prof. F. Mezihoráka (viz str. 4).

Jménem studentů vystoupila D. Hliněná, která poděkovala vedením fakult za to, že i ve finanční tísní dokázala udržet výuku na standardní úrovni. Rovněž poděkovala studentům za účast, již vyjádřili solidaritu své domovské univerzité.

V závěru protestního shromáždění vyzval člen AS UP doc. J. Štefanides přítomné k uspořádání protestního happeningu nazvaného *Poprava českých vysokých škol, která se z nařízení c. k. vídeňského ministerstva vyučování uskuteční dne 8. listopadu na ná dvoří zbrojnice Marie Terezie v Olomouci*.

Účastníci protestního shromáždění přijali prohlášení *Olomoucká výzva*, které bude zasláno ostatním vysokým školám a příslušným politickým orgánům.

*-ano-***Olomoucká výzva**

Studenti, pedagogové a zaměstnanci Univerzity Palackého v Olomouci přijali na protestním shromáždění dne 10. října 2001 toto prohlášení:

Dvanáct let po listopadové revoluci, na níž se významně podíleli tehdejší vysokoškoláci, je postavení pedagogů a dalších pracovníků veřejných vysokých škol nedůstojné, vybavení většiny pracovišť zastaralé a tisíce uchazečů nejsou každým rokem přijaty ke studiu pro nedostatek finančních prostředků. Neujasněná představa politických elit o roli vzdělávání, vědy a výzkumu v polistopadové společnosti přerostla v otevřenou krizi. Na počátku studijního roku 2001/2002 nastupuje na vysoké školy přibližně 30 000 studentů, na jejich studium stát nepřispívá. Pro tuto formu bezplatného vysokoškolského vzdělávání nemáme pochopení. Vyzýváme vládu, aby ve smyslu svého programového prohlášení pokládala financování jejich studia za svoji samozřejmou povinnost. Odpovědnými za tuto krizi jsou ministr školství, mládeže a tělovýchovy a jeho náměstek pro vysoké školy. Jejich zásah do přijímacího řízení nových studentů v červnu 2001 byl nekompetentní do té míry, že uzavřel možnost dalšího vyjednávání. Požadujeme jejich rezignaci, protože neřekají veřejnosti pravdu.

Nebude-li zvýšen rozpočet veřejných vysokých škol v roce 2002 o nejméně dvě slíbené miliardy, bude nutné přikročit i na Univerzitě Palackého k redukci studijních možností a podstatně omezit počet nově přijímaných studentů v červnu 2002 na úroveň ekonomických limitů školy. Omezení rozsahu vysokoškolského vzdělávání však pokládáme za krajní řešení. Před námi je ještě několik posledních příležitostí k nápravě. Vyzýváme akademickou obec Univerzity Palackého, aby přikročila k protestním akcím a připravila se na přerušeni výuky, bude-li to zapotřebí. Trpělivost, kterou při několikletém vyjednávání projevovala Česká konference rektorů a Rada vysokých škol, je vyčerpána. Akademické senáty vysokých škol budou nyní zvažovat odpovědnost rektorů, kteří o to požádají, za neúspěšné vyjednávání s ministerstvem. Vyzýváme je, aby při této příležitosti rovněž zvolily

jiné, aktivnější způsoby prosazování našich požadavků. Zároveň se obracíme na veřejnost s prosbou, aby chápala naše protesty jako snahu najít pro vzdělání místo, které mu v perspektivně uvažující společnosti patří.

V nadcházejících parlamentních volbách se budeme velmi intenzivně zabývat přínosem jednotlivých politických stran v uplynulém volebním období pro rozvoj vysokoškolského vzdělávání u nás.

V Olomouci 10. 10. 2001

Ze zasedání Akademického senátu UP

Hlavním bodem zasedání Akademického senátu UP (středa 3. 10.) byla tíživá finanční situace vysokých škol. AS UP schválil Prohlášení ke kritické situaci v českém vysokém školství (viz Žurnál 4/2001).

O čerpání rozpočtu za období leden – srpen 2001 informoval kvestor UP Ing. J. Jirka. Ve srovnání s loňským rokem je situace vyrovnanější, nejnapjatější je na FTK. Z MŠMT se očekávají ještě prostředky z rozvojových programů, fondu ministra a další. AS UP schválil rozdělení rezervy 5 milionů Kč normativním způsobem a přidělení částky 17 tisíc Kč FTK a 260 tisíc PřF. AS UP vzal na vědomí informaci kvestora o majetkoprávních otázkách UP (nemovitosti v Horním Údolí, úprava právních vztahů RRR Centra, odkoupení podílu na STL plynovodu od Charity).

AS UP schválil RNDr. Marka Jukla, Ph.D., předsedou Legislativní komise AS UP.

AS UP schválil úpravy Statutu UP, Studijního a zkušebního řádu UP, Stipendijního řádu UP, Řádu celoživotního vzdělávání, Jednacího řádu VR, Řádu výběrového řízení pro obsazení míst. Dále byl schválen Vnitřní řád UP, Organizační řád UP a Spisový řád UP.

Další zasedání AS UP bude 14. 11.

Ze zápisu Zasedání AS UP vybrala -ano-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

V Olomouci se sejdou právní romanisté

Jednou z akcí, které se v letošním roce konají v rámci oslav 10. výročí obnovení Právnické fakulty UP, je konference právních romanistů (odborníků zabývajících se římským právem) z České republiky a Slovenské republiky. Tato konference však není ojedinělá, koná se každoročně jako výraz trvajících „federace právních romanistů“. Témata jsou volena rozličně, např. v loňském roce (v Košicích) se příspěvky týkaly tématu Pecuniaie (Peníze). Akce se koná střídavě na právnických fakultách v ČR a SR.

Tématem IV. konference právních romanistů ČR a SR, jež proběhne 3. 11. 2001 na PF UP v Olomouci, je „Diskriminace v římském právu“. Alespoň pro ilustraci uvedme názvy některých přihlášených příspěvků: *K právnímu postavení žen v leges regiae a Zakony dvanácti desek; Propuštění a jejich milenký v římském právu; Boli krestania v Rímskej ríši do začiatku 4. stor. diskriminovaní?* a další.

Jak vidno, příspěvky zasahují do všech oblastí antického života. Proto se také konference zúčastní i čestní hosté z příbuzných oborů, klasičtí filologové dr. L. Kysučan a dr. J. Bednaříková a historička starověku dr. I. Koucká.

Zájemcům z akademické obce i mimo ni sdělujeme, že auditorium konference je volně přístupné, samozřejmě jen do zahájení přednášek. Zahájení se koná v sobotu 3. 11. 2001 v 9.00 hod. v učebně č. 21 v budově B Právnické fakulty UP.

Mgr. K. Bubelová, PF UP

Merrill 2002/2003

Oddělení zahraničních styků RUP vyhlašuje konkurz na roční studijní pobyt v USA.

Přihlásit se mohou studenti 2. – 4. ročníků všech fakult UP, kteří jsou občany ČR; možnost uplatnění studentů medicíny je však značně omezená.

Podrobnosti o programu a podmínkách obdržíte v Kanceláři zahraničních styků RUP, Křížkovského 8.

Termín odevzdání přihlášek je 31. 10. 2001.

-red-

Schůze Spolku lékařů ČLS

Sekce dějin lékařství Spolku lékařů ČLS pořádá pracovní schůzi s přednáškami prof. O. Ošťádal (Historie eradikace tuberkulózy), prof. V. Mihála (Vývoj protinádorové léčby) a MUDr. A. Folprechtové (Hygienická služba v okrese). Setkání se bude konat v pátek 12. 10. v 15 hod. v klubovně Vlastivědného muzea Olomouc.

-red-

žen několik rádek

Promoce

Obřad proběhl jako vždy v duchu prastaré univerzitní tradice podle přesného řádu během 45 minut. Tentokrát by však přeče jen něčím zvláštní, nějak svátečnejší a působivější. Určitě k tomu přispěla do posledního místa obsazená aula FF UP. Lidé přišli na slavnostní zasedání Vědecké rady UP a Vědecké rady LF UP projevit uznání a úctu významné osobnosti švédské a světové medicíny prof. MUDr. Karlu Maršálovi. Člověk v obdivu žasne, co všechno tento člověk již vykonal a jak bohaté a členité má kurikulum (viz ŽUP č. 3, str. 4). Jeho děkovaná řeč byla velmi konkrétní a všem srozumitelná. Zazněla v harmonické tónině lékaře, výzkumného pracovníka, pedagoga a humanisty, který vidí dál než ostatní.

Je dobré vědět, že člověk těchto kvalit je spolupracovníkem a příznivcem naší Lékařské fakulty a že za jeho zásluhy byl mu udělen titul doctor honoris causa na naší univerzitě.

M. Hejtmánek

SLOVO MÁ: PROF. KAREL MARŠÁL, Ph.D.

Projev u příležitosti udělení čestného doktorátu Univerzity Palackého v Olomouci 4. 10. 2001

Jsem velmi poctěn a děkuji za udělení čestného doktorátu Univerzity Palackého. Velice si vážím tohoto vyznamenání, které mi vaše staroslavná univerzita udělila.

Založení jezuitské koleje, předchůdce olomoucké univerzity, se datuje 1566, přesně sto let před založením univerzity v Lundu, která se stala v posledních třech desetiletích mým novým působištěm, potom, co mne politické okolnosti donutily v roce 1968 opustit mou vlast. Bylo pro mne nesmírným zadostučiněním, že jsem se mohl v posledních deseti letech vracet do České republiky a navázat spolupráci s kolegy a studenty na českých univerzitách. Spolupráce s Lékařskou fakultou Univerzity Palackého byla a je obzvláště aktivní a plodná, jak na poli výzkumu, tak výuky. V polovině devadesátých let jsem byl pověřen děkanem lundské Lékařské fakulty, abych zastupoval univerzitu v Lundu v evropských projektech Erasmus a Sokrates. To mi umožnilo poznat se s panem děkanem doc. Čihalíkem a paní asistentkou dr. Obomou. Společně se nám podařilo uskutečnit výměnu učitelů i studentů, jak základního, tak postgraduálního studia.

V současné době se podílejí dva kolegové z Olomouce na výzkumu našeho ústavu na projektech, které se týkají genů účastnicích se proliferace a diferenciace děložní sliznice a malignizace nádoru dělohy, respektive koagulačních poruch spojených s předčasným odloučením placenty. Každoročně se také účastní několik studentů z Olomouce kurzu gynekologie a porodnictví pořádaného naší klinikou v Lundu pro zahraniční studenty. Studenti z Univerzity Palackého zatím vždy při závěrečné zkoušce dosáhli jedněch z nejlepších výsledků – patřili k nejvyšším 10 procentům v konkurenci jak se švédskými, tak s ostatními zahraničními studenty. Moje role přednosti kliniky mi však nedovolila veřejně ukázat, jakou jsem měl z jejich výsledků radost. Jsem naplněn hrdostí nad mladými krajany, kteří v cizině zorně reprezentují vaši – a snad smím nyní, po udělení čestného doktorátu, říci naši – univerzitu.

Před několika lety přešla Lékařská fakulta lundské univerzity v základní vjuce na systém „Problem Based Learning“. Tato metoda je používána také v určitých úsecích studia na Lékařské fakultě v Olomouci, což nám dalo příležitost vyměnit si zkušenosti. Metoda „Problem Based Learning“ – podobně jako všechny ostatní pedagogické metody – není dokonalá a má mnoho kritiků. Nové formy preklinické i klinické výuky, ať již ve formě „problem-based“, nebo „case-based“ metody, kladou také daleko větší nároky na studenty i na jejich učitele. Jsem přesvědčen, že není možné držet se tradičních forem výuky, když máme vychovávat moderní lékaře, kteří musí zvládnout exponenciálně se zvětšující množství nových vědeckých poznatků a vyhovět zvyšujícím se nárokům pacientů, podílejícím se aktivně stále ve větší míře na péči, jež je jim poskytována. Doba autokratické medicíny se již zcela jistě nevrátí, a proto je třeba, aby si studenti i jejich učitelé osvojili základy „Evidence Based Medicine“ a opustili staré, neověřené diagnostické a léčebné postupy. Sir William Osler říkal svým žákům již začátkem minulého století, že polovina toho, co je učí, je chybná. Dodával, že však jeho, a tím pádem i jejich problémem je, že neví, která polovina. Věřím, že správná aplikace principu „Evidence Based Medicine“ nám může pomoci identifikovat ty znalosti, které jsou zastaralé a nesprávné.

Druhou oblastí mé spolupráce s Univerzitou Palackého je gynekologie a porodnictví, zvláště perinatologie. První kontakt s panem profesorem Kudelou, přednostou Gynekologicko-porodnické kliniky v Olomouci, jsem měl v rámci mezinárodní studie podporované granty Evropské unie. Okamžitě jsme našli mnoho společných zájmů v našem oboru a hlavní oblastí naší spolupráce se stala perinatologie.

Perinatologie je poměrně nový medicínský obor zabývající se péčí o těhotné ženy, jejich plody

a novorozené děti. Jak Česká republika, tak Švédsko patří k průkopníkům tohoto oboru a obě země prokazují v perinatální péči výborné výsledky. Za perinatologii se považují porodníci, neonatologové a výzkumníci, zabývající se fyziologií plodu. Důležitou roli mají také porodní asistentky a zdravotní sestry novorozenecké péče. Rozvoj perinatologie byl velkou měrou podmíněn vývojem nových diagnostických a léčebných metod, například biofyzikálních metod monitorování plodu v těhotenství a za porodu, monitorování novorozenců měřením saturace kyslíku a dalších. Značným pokrokem bylo zavedení profylaktické léčby kortikosteroidy během těhotenství a aplikace surfaktantu u nedonošených dětí. Velký význam měl technický vývoj diagnostického ultrazvuku, který, dalo by se říci, „otevřel okno do dělohy“. Plod byl dříve nepřístupný jiným vyšetřením než poslechem srdečních ozvěk a palpací přes břišní stěnu matky. Pomocí ultrazvuku je možno vyšetřovat plod v jeho vlastním prostředí, v děloze, a získat velmi podrobný dvou- i třírozměrný obraz jeho anatomie, provést biometrická měření a sledovat jeho fyziologické projevy. K těm patří například pohyby těla a končetin, srdeční aktivita a dýchací pohyby. Pomocí dopplerovského ultrazvuku je možno měřit průtok krve pupečnickem, placentou a různými cévami plodu.

Dříve se znalosti fyziologie plodu zakládaly na výsledcích pokusů na zvířatech. Pomocí ultrazvuku bylo získáno množství nových poznatků o fyziologických funkcích lidského plodu v děloze, což přispělo k všeobecnému přijetí základního konceptu perinatologie, že život před narozením a po něm je kontinuum, že vývoj a zrání všech orgánových systémů začíná v děloze a pokračuje po porodu. Potvrdilo se sto let staré tvrzení skotského patologa Ballantyna, že porod neznamena začátek života, ale je pouze jedním ze stadií životní poutě. Rozoznání tohoto faktu přispělo ke změně a zlepšení jak prenatální, tak neonatologické péče, zvláště péče o nedonošené děti.

Studium nitroděložní fetální aktivity pomocí ultrazvuku ukázalo, že již před narozením vykazují plody velké rozdíly, že mají jistý individuální charakter. To nás perinatolog naučilo považovat plod za jedinečnou bytost, kterou je třeba respektovat a brát na ni ohled ve větší míře než tomu bylo dříve. Poznatky z fyziologických studií umožnily vývoj nových metod monitorování plodu, kdy někdy i malé odchylky od normální funkce časné signalizují ohrožení plodu. Kromě neinvazivních diagnostických metod došlo i k zavedení nových invazivních zákroků umožňujících prenatální diagnostiku chromozomálních a metabolických vrozených odchylek. Některé z diagnostikovaných patologických stavů plodu jsou přístupné antenatální terapeutickým zákrokům, chirurgickým nebo medikamentózním. Vznikl nový podobor perinatologie, fetální medicína. V blízké budoucnosti budeme určité svědky rychlého rozvoje dalších léčebných metod, určité není daleko ani použití umělé dělohy při extrémně předčasném porodu. Aplikace zmíněných metod stává odborníky i laiky, zvláště nastávající rodiče, před novou a často velmi obtížnou rozhodnutí. Obzvláště těžké etické problémy vznikají v souvislosti s diagnostikou malformací plodu a předčasnými porody. V některých situacích může nastat situace, kdy zájem plodu se dostane do konfliktu se zájmy matky, eventuálně i celé rodiny a sourozenců. Je bezpodmínečně nutné, aby etická stránka vývoje perinatologie držela krok, respektive řídila technický pokrok v tomto mladém oboru.

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Klub konkrétistů v Galerii Zbrojnice

Ve středu 3. 10. proběhla v Galerii IC UP Zbrojnice vernisáž výstavy, kterou pod názvem *Klub konkrétistů – pražská sekce* uspořádala Katedra výtvarné výchovy Pedagogické fakulty UP.

Výstavu, na které svá výtvarná díla představují R. Kratina, J. Kubiček, J. Kurandová, R. Leszczynski, A. Matoušková, L. Nebeský, V. K. Novák, Z. Prokop, L. Příbyl, D. Puchnarová, Z. Rybka, A. Svoboda, K. Štenclová a S. Zippe, zahájil kurátor Muzea umění Olomouc L. Daněk.

Výstava potrvá do 31. 10. 2001; ve středu 17. 10. promluví v jejím rámci o konkrétismu J. Valoch.

-red-, foto -tj-

Německý teatrolog na UP

Na pozvání Katedry teorie a dějin dramatických umění FF UP zavítal do Olomouce německý teatrolog dr. E. Ertel z berlínské Svobodné univerzity. Ve středu 3. 10. vystoupil s přednáškou *Sport jako divadlo*, v níž si všiml styčných bodů těchto dvou společenských fenoménů (princip hry, jeviště a hlediště, divák a aktér).

Následující den se dr. Ertel ve své přednášce věnoval činnosti kontroverzní berlínské scény *Volksbühne*, která provokuje svými inscenacemi klasických i moderních her a v němž působila a působí celá řada významných německých divadelníků, jako Frank Castorf, Benno Besson, Christian Marthaler, Johan Kresnik. „Stát nám dává peníze a my mu za ně dáváme pěsti do obličeje,“ tak charakterizoval tvorbu *Volksbühne* Frank Castorf. Zda tomu tak skutečně je, mohli přítomní sami posoudit z videozáznamů vybraných inscenací divadla.

-ano-

Dalším podoborem perinatologie, ve kterém česká a švédská výzkumná centra hrají významnou mezinárodní roli, je perinatální epidemiologie. Systematický sběr perinatálních dat je předpokladem výzkumu objasňujícího problémy, které jednotliví výzkumníci nebo centrum nemohou analyzovat pro malý počet pozorování. Perinatologická data umožňují také srovnávání výsledků na regionální, národní i mezinárodní úrovni, a tím přispívají ke kontrole a vývoji kvality perinatální péče.

Jedním z poměrně častých komplikací těhotenství je intrauterinní retardace růstu plodu. Při tomto stavu je zásobení plodu kyslíkem omezeno, což může vést k ohrožení zdraví i života plodu. Moderní diagnostické metody umožňují časnou detekci a přerušeni takového patologického procesu. V posledních letech se dostal problém intrauterinní retardace růstu do nového světa, když epidemiolog Barker přednesl hypotézu programování plodu pro nemoc v pozdním dospělém věku. Podle jeho i dalších studií je retardovaný

*V olomouckém Letním kině proběhla 3. 10. pod názvem *Gaudeamus igitur* akce k zahájení akademického školního roku 2001/2002, kterou již třetím rokem pořádá za účasti studentů vysokých škol z Plzně, Prahy, Olomouce, Českých Budějovic a Brna Stavovská unie studentů Západočeské univerzity v Plzni. V Olomouci (a v Českých Budějovicích) se uskutečnila podruhé, v Praze, Plzni a Brně letos proběhly oslavy již třetím rokem.*

*Do Olomouce byli letos pozváni kapely *Žlutý pes*, *Lenka Dusilová & Secret service*, *Higher Ground*, *Divokej Bill* a moderátoři *Knedlo & Zelo z Frekvence 1*. Na programu byly také doprovodné akce a filmová projekce.*

-red-, foto -tj-

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR bylo iniciátorem prezentace nabídky stipendijních programů DAAD, kterou vedl 8. 10. v aule FF UP Dr. Thomas Prah (na snímku), ředitel odboru pro střední a východní Evropu Německé akademické výměnné služby (DAAD) z Bonnu. Přednáška (v německém jazyce) byla určena studentům, absolventům i pedagogům všech oborů.

-red-, foto -tj-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ**Překladatelská soutěž Jiřího Levého 2001–2002**

Obec překladatelů vypisuje soutěž pro mladé překladatele do 35 let, jejímž smyslem je podpořit rozvoj českého literárního překladatelství. Pro letošní 9. ročník byly vyhlášeny tyto kategorie:

1. umělecká próza (15–20 normových stran textu),
2. poezie (150–200 veršů),
3. kritika a teorie překladu (kritické zhodnocení překladu delší prózy, dramatu, povídkového souboru; příspěvek z oblastí teorie překladu).

Překládá se do češtiny, jazyk originálu není vymezen. Do soutěže budou přijaty pouze práce dosud nepublikované.

Soutěž je anonymní, účastník si volí heslo, pod kterým soutěží; ke svému příspěvku přiloží zalepenou obálku označenou tímto heslem, v níž uvede heslo, plné jméno, rodné číslo, adresu a telefon. Soutěžící odevzdá svůj příspěvek ve třech exemplářích (všechny musí být označeny heslem) a přiloží (rovněž ve třech vyhotoveních) osexoxovaný (bibliograficky definovaný) originální text.

Uzávěrka je 24. ledna 2002.

Vyhodnocení soutěže provede porota jmenovaná Obcí překladatelů. Výsledky soutěže budou vyhlášeny v druhé polovině června roku 2002.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu Obec překladatelů, Pod Nuselskými schody 3, 120 00, Praha 2 (tel/fax: 02-22564082).

-red-

Klasická a kvantová interference

Společná laboratoř optiky UP a Fyzikální ústav AC ČR pořádají ve dnech 25. – 26. 10. mezinárodní seminář *Klasická a kvantová interference*. Seminář se bude konat v Kongresovém sále SLO UP a FZÚ AV ČR, ul. 17. listopadu.

V program zazní popularizační referáty (O. Haderka: *Světlo – vlny, nebo částice?*; Z. Hradil: *Kvantová pozorování aneb Co všechno lze vidět*; Z. Bouchal: *Co umí laserové paprsky?*; M. Hrabovský: *Statistické aspekty optické interference*; L. Jastrabík: *Nové optické materiály, senzory a optické technologie přípravy tenkých vrstev*), zvané referáty zahraničních hostů (S. Pasazio, H. Rauch, P. Facchi, N. Korolkova, G. Krenn, A. Mariano, M. Koniorczyk, Y. Hasegawa) a příspěvky pracovníků Výzkumného centra pro optiku.

Bližší informace jsou k dispozici na webové adrese <http://rco.upol.cz>.

-red-

Spor o Darwina?

Je potřeba něco na darwinismu opravit či doplnit, a pokud ano, tak co? Minisymposium s diskusí o dnešním pohledu na Darwinovu teorii organizují Československá biologická společnost a Lékařská fakulta Masarykovy univerzity 14. 11. v Brně. Kontaktní adresa: prof. O. Nečas, Joštova 10, 622 43 Brno, e-mail: biospol@med.muni.cz.

-red-

Děkan Pedagogické fakulty UP vyhlašuje

1. ročník fotografické soutěže o Cenu Jindřicha Štreita nazvanou

O sobě.

Tématem soutěže je život na dnešní PDF UP. Fotografie musí mít minimální formát 18 X 24 cm (maximální počet 5 kusů) a musí být pořízena v roce 2001.

Uzávěrka soutěže je 31. 10. 2001, vernisáž fotografií se uskuteční 17. 11. 2001. Ceny: 1. místo – 2500 Kč, 2. místo – 1500 Kč, 3. místo – 1000 Kč.

Členové poroty budou doc. J. Štreit, Ing. P. Zatloukal a doc. J. Šteigl.

Bližší informace podá Mgr. Z. Kovaříková, tel. 5635011.

-red-

Lékařské fakulty Univerzity v Lundu, Švédsko

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Stručně

Okresní knihovna v Olomouci uspořádala 8. 10. vernisáž výstavy Z. Příkrýla; výstava fotografií, kreseb a reprodukcí obrazů a plastik inspirovaných olomouckým i evropským barokem je instalovaná pod názvem Barokní inspirace v klubovně OK.

***

Na pořádající Katedře politologie a evropských studií FF UP proběhla 8. 10. 2001 přednáška R. Jocha (Občanský institut, Praha) na téma Konzervatismus jako vzpoura proti 20. století.

-red-

Děkan Lékařské fakulty UP vyhlašuje soutěž

o Cenu děkana LF UP

za nejlepší studentskou vědeckou práci za akademický rok 2000/2001.

Cena děkana LF UP se uděluje pregraduálním nebo postgraduálním studentům LF UP za práce v oborech:
a) teoretické lékařské vědy,
b) klinické lékařské vědy.

Práce předkládají jejich autoři v jednom vyhotovení ve standardní úpravě (pevně spojené listy) nebo ve formě separátního výtisku na Oddělení vědy a výzkumu Děkanátu LF UP do **19. 10. 2001**. Přihlášky je možno si vyzvednout tamtéž.

Komise jmenovaná děkanem LF UP předložené práce posoudí a vybrané práce navrhne děkanovi LF UP k ocenění.

Prof. V. Janout, CSc.,
proděkan pro záležitosti vědy a výzkumu LF UP

Čestné uznání rektorky UP

Rektorka UP ve snaze zvýšit prestiž vědecké práce na UP uděluje každý rok *Čestné uznání autorům vědeckých monografií*, a to autorům z řad zaměstnanců UP. Výslovně jsou vyloučeny pro udělení Čestného uznání

- publikace populárně vědecké,
- učební texty a učebnice.

O zařazení předložených publikací do kategorie „vědecká monografie“ rozhodne grémium složené z proděkanů pro vědeckobadatelskou činnost všech fakult UP a prorektora pro vědeckobadatelskou činnost.

O udělení *Čestného uznání* může požádat každý zaměstnanec UP, a to tak, že zašle monografii, jejímž je autorem (nebo na níž se autorsky podílí jako v pořadí první autor) prorektorovi pro vědeckobadatelskou činnost spolu se žádostí do **19. října 2001**.

Čestné uznání obdrží autoři všech vědeckých monografií, které

- nesou vrocení daného kalendářního roku nebo
- nesou vrocení roku předchozího, pokud již *Čestné uznání* neobdrželi.

Čestné uznání předává rektorka UP na slavnostním shromáždění na konci každého roku.

-red-

Olomoucký NADORAZ

Univerzitní přebor v extrémním závodě jednotlivců a dvojic – Olomoucký NADORAZ – se uskuteční v sobotu 27. 10. 2001 od 11 hod. na loděnici SK UP (Sportovní hala UP).

Disciplíny: kajak (pro dvojici kánoe), běh, MTB, lanové překážky; kategorie: M/Z/Mix.

Prezentace proběhne v sobotu od 8.30 do 10 hod. Povinné vybavení představuje MTB + přilba, kajak nebo kánoe (v omezeném množství lze zapůjčit).

Startovné je 80 Kč pro jednotlivce, 150 Kč pro dvojice (zahrnuje mapy, občerstvení, ceny, lod).

Další informace je možno získat na tel. č. 0603 / 170 104 (M. Šafařík), ksp-up@mail.com, <http://www.mujiweb.cz/sport/ksp>.

M. Šafařík, Klub sportů v přírodě SK UP

ROZHOVOR

O kinantropologii /I/

Svou zprávu o kinantropologickém sympoziu končí prof. B. Hodaň tvrzením o přezíravých postojích ke společenskovo-vědním a zejména humanitním oborům (viz ŽUP 29/1). Patří kinantropologie k těmto oborům? Na otázky Žurnálu odpovídá **prof. B. Hodaň**:

Co je to kinantropologie?

Kinantropologie je nově akreditovaný vědní obor, který na základě podle mne zcela zástupných a mnohdy i ideologicky či politicky demagogických argumentů nahradil do začátku devadesátých let existující systém „věd o tělesné kultuře“. Myslím, že hlavním důvodem změny bylo přijetí názoru Belgičana Rensona z roku 1990, že pojem „tělesná kultura“ vznikl v SSSR a je typický pro socialistické země. Tento názor sice později vyvrátil Angličan Kirk, který uváděný pojem nachází jako velmi frekventovaný v anglické literatuře na konci 19. a na začátku 20. století, i znalec německé literatury Rýdl, který jej vnímá jako frekventovaný v německé literatuře na začátku 20. století, nicméně změna již byla provedena. Není dostatečně zdůvodněna ani „přiblížením se světu“, poněvadž terminologická jednotnost ve světě bohužel neexistuje – vedle pojmu „Kinantropologie“ existují pojmy jako „Human movement sciences“, „Physical activity sciences“, „Sport sciences“, „Exercise sciences“, „Anthropokinetics“, „Kinesiology“ apod. Vzal jsem tedy současný stav na vědomí, na rozdíl od mnoha svých kolegů jsem se s ním však zcela neztotožnil.

Chcete tím tedy říci, že došlo k pouhé změně – místo „věd o tělesné kultuře“ „kinantropologie“?

Nechci to takto zredukovat. Je možno říci, že díky uvedené změně došlo na jedné straně k některým významným pozitivním posunům, na druhé straně však také ke komplikacím. Mám-li se vyjádřit stručně, je nově akreditovaná kinantropologie definována jako vědní obor zabývající se studiem vzájemného vztahu mezi záměrným pohybem a člověkem na úrovni biopsychosociálního individua i větších společenských celků. Předmětem studia je bioadaptační, psychoregulační a sociokulturní vliv pohybové aktivity na jedince i na lidskou společnost. Znamená to tedy, že nutně musí mít řadu podoborů a disciplín, z nichž mnohé se v podstatě kryjí s původním systémem. Zkušenost však ukazuje, že tento obor nemůže zahrnout veškerou problematiku, takže postupně dochází k akreditaci oborů dalších.

Tím jste vlastně odpověděl na nepoloženou otázku týkající se předmětu kinantropologie.

Vámi nepoložená otázka nebyla zodpovězena zcela. Vše, co je spjata s tělesnými cvičeními, bývá veřejností vnímáno v naprosto zjednodušené podobě. Nejsem si jist, že ve stručnosti problém zcela obsáh-

nu. Z uváděné charakteristiky kinantropologie totiž vyplývá, že musíme pracovat s těmito základními pojmy – člověk, pohyb obecně a jeho specifický druh, tělesná cvičení, společnost, event. prostředí. Tyto základní pojmy se však dále člení. Člověka musíme chápat jako bytost fyzickou, psychickou a sociální, ontogeneticky od narození do stáří, od zdravého po různě oslabeného či postiženého. Abych zbytečně nezdržoval, z obecného pohybu vyjmu jen tělesná cvičení, u nichž musím zmínit dimenzi mechanickou, biologickou a společenskou. Smysl tělesných cvičení jako základního prostředku, kterého je v socializaci a kultivaci člověka používáno, je potom vnímán z aspektu výchovného a vzdělávacího, rekreačního, rekondičního a regeneračního, terapeutického a rehabilitačního, výkonostního a uměleckého. Dále je nutno brát v potaz vývoj systémů tělesné kultury, jejich vztah k vývoji systémů společenských a reflexe těchto vztahů, vliv různých tělocvičných aktivit na prostředí, problémy ekonomiky, managementu a marketinku, vznik nových profesí s tělesnou kulturou souvisejících (z původního učitelství a trenérství je jich dnes odvozeno více než sto) atd. Z představy této mnohovrstevnatosti vyplývá i představa velkého množství podoborů a konkrétních disciplín teoreticky možných. Vyplyvá z toho ovšem také fakt, že obecný předmět je upřesňován po jednotlivých podoborech a specifikován v konkrétních disciplínách. Tomu odpovídá i problém metod a technik – vedle specifických vlastních (zejména v oblasti laboratorní a terénní diagnostiky, dotazování apod.) jsou využívány techniky příbuzných věd (fyziologie – fyziologie zátěže, mechanika – biomechanika, psychologie – psychologie sportu, historie – historie tělesné kultury atd.).

Sympozium bylo věnováno humanitním a společenskovo-vědním základům kinantropologie. V čem spočívají tyto základy?

Čelá kinantropologie má základy motorické, biomedicínské, resp. společenskovo-vědní a humanitní. Vzhledem ke změně, ke které došlo (viz první otázka), je podle mého názoru (ovlivněného osobní preferencí systémových přístupů) nutno tyto základy redefinovat. Poněvadž se zabývám problematikou společenskovo-vědní a humanitní, zaměřil jsem tímto směrem také zmínované sympozium. Jen namátkou mohu jmenovat zcela základní problémy filozofie člověka, filozofie těla, filozofie pohybu, problém prožitku, problém hodnot, problémy morálky a etiky, problém svobody a nutnosti, problém profesních rolí, problém individua a skupiny atd., ale i obecněji pojaté problémy vzdělávací, kulturologické, politologické, ekonomické apod.

Dokončení příště.

-mh-

Diskuse, názory, ohlasy

Stanovisko senátora prof. PhDr. Františka Mezihoráka, CSc., adresované protestnímu shromáždění akademické obce Univerzity Palackého v Olomouci

Vážené kolegyně a kolegové,

v těchto chvílích musím řídit projednávání několika zákonů v senátním výboru, a proto mohu bohužel jen takto nepřímou oslovit Vaše shromáždění. V tomto roce jsem nesčetněkrát na nejrůznějších místech prezentoval narůstající problémy vysokých škol. Před několika týdny můj výbor inicioval a připravil k tomu veřejné slyšení Senátu, jehož podstatnou část jsem také osobně řídil. Je mi líto, že ve dvou člancích Žurnálu UP se tento fakt neobjevil, a tak mohl paradoxně vzniknout dojem, že právě já jsem v pražských senátorských stérách na svou akademickou obec a její starosti zapomněl. Každopádně mám pocit, že možnosti Senátu, který nemá rozpočtovou kompetenci, byly už téměř vyčerpány. Pochybují však, že i nejrazantnější proklamace na adresu současné vlády a jejího ministra školství povedou ke kyženému cíli, protože tato vláda argumentuje (nikoliv neoprávněně) nejen tím, že zdědila po vládách předchozích ekonomickou krizi a prázdnotu státní pokladny, ale i neochotou

opozice akceptovat další zatížení státního rozpočtu. Za nešťastné bych považoval, kdyby se rozpoutaly půtky o dělení školních financí mezi jednotlivými stupni školské soustavy. Vidím nyní jako snad jedinou nadějnou variantu postupu, v němž by vaše dnešní shromáždění mohlo vyústit: apel na všechny politické kluby Poslanecké sněmovny. Ta jedině může buď přesunout potřebné peníze pro vysoké školy z některé jiné rozpočtové kapitoly, což ovšem bude velmi obtížné, nebo může schválit zvýšení deficitu státního rozpočtu alespoň o ony dvě miliardy ve prospěch vysokého školství. Myslím, že na rozdíl od desítek miliard nenávratně utopených v sanacích bank by tento dluh státních financí přinesl v budoucnosti bohatý zisk. Jestliže by se ani pro takové řešení nenašla podpora, pak asi už zbývá jen občanské právo zhodnotit počínání každé politické strany v nadcházejícím volebním roce.

S pozdravy Váš

prof. PhDr. F. Mezihorák, CSc.

Z VĚDECKÝCH PRACOVÍŠŤ UP

Poslední léta jsou ve znamení endoprotetiky

Česká televize nedávno znovu uvedla populární seriál Nemocnice na kraji města. Jako místo děje si scénárista Jaroslav Dietl zvolil ortopedii – medicínský obor, jenž se zabývá léčbou pohybového aparátu. První otázka na přednostu Kliniky ortopedické chirurgie FNO doc. MUDr. Rudolfa Ditmara, CSc., se proto přímo nabízel.

Bylo prostředí v seriálu podle vás vykresleno věrně?

Seriály se samozřejmě dělají pro oko diváka. Děje jsou vykonstruované tak, aby byly pro diváka co nejvíce přitažlivé, aby tam tedy bylo co nejvíce zápletek. Nelze říci, že by na naší klinice pracovali lidé podobní postavám tohoto seriálu. Mohu ale potvrdit, že koncem 70. let, kdy seriál vznikl a kdy jsem působil v Praze před druhou atestací, byly některé postavy seriálu vykresleny podle lidí na mém tehdejšími působišti.

Jak dalece ortopedie od té doby pokročila?

Ortopedie zaznamenala v posledním dvacetiletí obrovský rozmach. Poslední léta jsou ve znamení endoprotetiky, neboť právě aplikace umělých kloubů se velmi zdokonalila. Rozvinuly se nové technologie umožňující provádění některých výkonů, které se dříve provádět nemohly. Především jde o artroskopické výkony, což jsou výkony na kloubech pomocí kamery a nitrokloubních instrumentárií, jež jsou do kloubu zaváděny malými třímilimetrovými řezy. Kloub se tedy již nemusí otevírat. Touto metodou se provádějí velmi složité operace, např. náhrady zkřížených vazů v kolenních kloubech, operace instabilit na ramenním kloubu atd. To byly dříve několikahodinové zákroky, které se prováděly otevřenou cestou a byly pro pacienty nesmírně náročné. Dnes toto zvládné tým specialistů během poměrně krátké doby.

Na naší klinice máme právě v této oblasti spoustu priorit. Některé výkony provádíme jako jediní ve střední Evropě. Naše pracoviště slouží jako referenční pracoviště, školí se tu lékaři nejen z naší republiky, ale i z okolních zemí (Slovensko, Polsko, Maďarsko). Naše klinika se zaměřuje právě na endoprotetiku velkých kloubů a artroskopické výkony. Samozřejmě ale provádíme i ostatní ortopedické výkony v celém rozsahu kromě operací na páteři, na něž se specializují jiná pracoviště.

S jakými problémy se v současné době vaše klinika potýká?

V současné době máme podobné problémy jako většina zdravotnických pracovišť. Byly nám stanoveny určité finanční limity, které nesmíme přecerpat. Toto dodržet je ovšem velice obtížné. Na našem pracovišti máme spoustu akutních věcí, jež se nedají odkládat. Nadto nám narůstají revizní operace, reimplantace endoprotéz. Za posledních dvacet let bylo na naší klinice odoperováno několik tisíc endoprotéz a určité procento se samozřejmě musí po jisté době vyměnit. Dnes je to asi 10–20 % endoprotéz, které se musí vyměnit. V USA a západní Evropě je to již 30 %. Tyto operace jsou přibližně pětikrát tak dražší než primóimplantace a finance na ně zvláště nedostáváme.

Limity zůstávají v posledních třech letech stále stejné, ačkoliv se zvyšují náklady, byla provedena valorizace mezd atd.

Jak problém nedostatku financí řešíte?

Snažíme se hledat různé rezervy. Přešli jsme na podstatně levnější endoprotézy, dáváme více cemen-tovaných endoprotéz, jež jsou tak pětinově cenám necementovaných endoprotéz, které používáme pro mladší pacienty. Věková hranice byla dříve 60–65 let, dnes je to 55 let. Čili snažíme se šetřit, jak je to jen možné, jenže rezervy jsou již vyčerpány. Toto má za následek výrazně prodlouženou čekací dobu na primóimplantace endoprotéz. V posledních dvou letech se protáhla ze tří měsíců na dva roky.

Jaké jsou nejčastější poruchy pohybového ústrojí? Který ortopedický zákrok je nejnáročnější?

My se zabýváme vrozenými vadami, kterých v posledních letech ubývá. Souvisí to jak s klesajícím počtem narozených dětí, tak s rozvojem genetiky,

která do určité míry umožňuje vrozeným vadám předcházet.

Dále řešíme poúrazové stavy, podílíme se také na traumatologii pohybového aparátu, řešíme většinu těžkých nitrokloubních zlomenin krčku, stehenní kosti atd.

Další závažnou skupinou onemocnění pohybového aparátu jsou deformační artrózy, které přicházejí s věkem. Především jde o kyčle a kolenní klouby, jež jsou nejvíce staticky namáhány. V daném věku se objevuje určité procento deformačních artróz, v padesáti letech trpí artrózou asi 50 % lidí, v šedesáti letech je to kolem 65 %, v sedmdesáti přes 80 % a v osmdesáti letech téměř všichni.

Na jakých výzkumných projektech pracujete?

Na výzkumu se samozřejmě podílíme. Osobně jsem se zabýval využíváním solí hořčičku u osteoporózy a při léčbě některých degenerativních onemocnění, především kalcifikací, kde jsem došel k závěru, že hořčičk působí na tyto procesy velmi příznivě. V sou-

časné době podáváme velký grantový projekt týkající se výzkumu některých endoprotéz. Zjišťujeme výskyt a důsledky změn, jež po určité době v okolí endoprotéz vznikají (např. ořez polyethylénu u umělohmotných jamek).

Vedle toho rozšiřujeme naši stávající operativu o nové metody a postupy. Mohu proto říci, že naše klinika patří navzdory finančním těžkostem ke špičkovým pracovištím.

Ortopedie je obor poměrně fyzicky náročný, tudíž je považován za nepřilíš vhodný pro ženy-lékařky. Jaký je váš názor?

S tím musím jednoduše souhlasit. Na některých ortopedických pracovištích nemají lékařky vůbec. My tady máme v současné době dvě lékařky, které se věnují především ambulantní péči. Co se týče operativy, tak provádějí operace menších kloubů.

Rozhovor připravila

A. Novobilská

Věk biologie

(na okraj XVI. biologických dnů – ŽUP 1/1–2)

Molekulární biologie a genetika hýbou světem. Nejen světem vědy, ale světem vůbec. Připomeňme jen případy transgenózy, klonování, variant asistované reprodukce a rozmanitých genových manipulací, rozvoj genetiky, nástup proteomiky, metod cílené mutagenózy atd. Každoroční paleta konferencí a sympozií s tím souvisejících je téměř nepřehlédlná. O paletě laboratorních přístrojů a chemikálií nabízených firmami specializovanými pro tuto oblast ani nemluví.

Stalo se, že v posledním půl století vědomosti o molekulových základech živých soustav nesmírně vzrostly a tempo rozvoje na tomto poli je stále mimořádně vysoké. Jen o buněčném proteinu p53 se zmiňuje ročně na dvacet tisíc publikací. Molekulární biologové se dnes dotýkají samé podstaty živého a oni to vědí. Analyzují do stále větších podrobností genové, signální a regulační sítě v buňkách. Logiku řádu vysvětlují mechanismy jejich vzájemné koordinace. Odehrávají se interakcemi molekul a jejich komplexů se specifickými vazebnými místy. Ta jsou přístupna fyzikálně-chemickému popisu s využitím výpočetní techniky. Je jisté, že řízený tok látek, energie a informace je základem organizovanosti všeho živého, od mikroorganismů po člověka. Je obecnou podstatou života, jak jí před mnoha lety vyjádřil biochemik V. A. Engelgardt – použil k tomu metaforu soutoku tří toků. Právě procesy řízení (regulace, koordinace) molekulárních dějů v buňkách a tkáních se staly nejaktuálnějším a zdá se také nejzávažnějším cílem základního výzkumu v buněčné biologii.

Experimentální biologové jsou fascinováni mírou účelnosti a cílovosti odhalované na molekulové úrovni živých buněk metodami stále sofistikovanějšími. A to jsme vlastně na začátku tohoto velkolepého vědeckého úsilí soustředěného na nitro buňky. Jsme na cestě za poznáním, které nabízí mnoho pozitiv, nadějí a nepostrádá rizika. Tato jedinečná hra s prvky dramatického dobrodružství začala experimentálním formováním mikroorganismů, rostlin a zvířat s přeskupenými, mutovanými a posléze s cizími geny, tedy i s novými a pro člověka výhodnými vlastnostmi. A tak geneticky modifikované bakterie již mnoho let vyrábějí lidský inzulín k léčbě cukrovky, protože do nich byl vložen lidský gen, který inzulín kóduje. A nikdo se už nedívá. Geneticky upravená kukurice produkuje obranný insekticid kódovaný cizorodým genem vloženým do jejího genomu – a výnosy stouply. Myši s experimentálně vloženým fragmentem lidské DNA kódujícím protein vyvolávající onemocnění jsou modelem ke studiu patogeneze nemoci a slouží k testování nových léčiv – farmaceutické firmy čeká boom. Transplantační chirurgové předvídají příchod nové éry založe-

né na manipulacích kmenových buněk a na laboratorní přípravě tkání a orgánů „šitých na míru“ pacientovi. To jsou jen namátkou vybrané příklady z mnoha.

Co by člověk neudělal pro svůj prospěch a vidinu lepší prosperity? Umi naklonovat lidské, zvířecí a rostlinné buňky i jejich jednotlivé, s rozmyslem vybrané geny, jejich specifické části nebo jejich svazky. Umi vybrat gen izolovat, změnit (cílená mutagenóza) a naklonovat v bakteriích nebo rozmnožit v cyklu do jakéhokoli počtu kopií. Umi jej opět vložit do buňky a pozorovat jeho vyjádření (expresi) v buňce a tkáni. Dokáže odhalit přítomnost jediného genu mezi desítkami jiných, zviditelnit jej a pozorovat vlastníma očima (techniky FISH). Pomocí buněčných markerů rozpozná průtokovou cytometrií i jednu jedinou nádorovou buňku mezi milionem buněk normálních – význam pro sledování účinnosti protinádorové léčby je tu evidentní. Syntetizuje stovky chemických inhibitorů (cytostatika), kterými zasahuje specifické molekulové terče v regulační kaskádě a tlumí či zastavuje buněčné dělení. A umí mnoho dalších věcí, o kterých se nám před dvaceti, třiceti lety ani nezdálo. Vymýšlí a sestavuje výzkumné projekty zaměřené k ještě hlubšímu teoretickému poznání a k širším aplikacím v průmyslu, medicíně, zemědělství a jinde. K dispozici jsou finanční prostředky v nevidané výši z nejrůznějších grantových agentur a zainteresovaných firem vyspělých zemí. Jsou přístupné těm, kdo splňují selekční kritéria: kromě dobrého nápadu (problém a jak jej řešit) mají uznávané jméno v oboru. A to zde znamená být autorem prací v mezinárodních časopisech s vysokým IF (tedy autorem prioritních výsledků) a mít spolupracovníky stejné úrovně. Je to soutěž mozků, ovšem na rozdíl od soutěží ve sportu bez diváků. Stejně mají pouze to, že neznají hranic.

Srozumitelnost poznatků buněčné a molekulární biologie pro biology a lékaře jiné odborné orientace se bohužel ztratila. Kodopak třeba rozumí výroku amplifikace c-myc 8q24 a androgenního receptoru AR Xq12? Nebo co znamená inzerce L1 retrotranspononu do intronu 2 globinového genu? Přitom to první má co dělat s příčinou rakoviny prostaty, to druhé s příčinou krevního onemocnění. Molekulární biologie buňky se vzdálila tradiční biologii, podobně jako kvantová či statistická fyzika fyzice klasické. V patofyziologii dnes naprosto převládají přístupy molekulárně genetické a stejný úděl očekává lékařskou mikrobiologii, imunologii, onkologii, z menší či větší míry všechny obory klinické – především na poli diagnostiky a následně v oblasti léčby, podobně jako to v současné době prožívá hematologie.

Dokončení na str. 6

RYDAVATELSTVÍ UP

Máte rádi Word?

Přesněji řečeno – používáte ho k přípravě textů, které chcete publikovat? Pak mám pro vás několik užitečných informací, zejména pokud chcete publikovat u nás.

Začnu trochu zešířena. Z úst našich redaktorů můžete slyšet termín „camera ready“. Označuje publikaci, které vám dodáte na papíře, kompletně připravené k reprodukci způsobem víceméně podobným xeroxu. Musí být samozřejmě dodrženy určité požadavky, např. rozměrové apod., které tady nebudu podrobně rozebírat, ale odkážu vás na pokyny na naší webové stránce www.upol.cz/vup. Tenhle způsob publikování vám jako autorovi dává naprostou kontrolu nad tím, jak bude vaše dílo po grafické stránce vypadat. Avšak jsou tu jistá omezení. Tato tisková technika je ekonomicky efektivní jen do určité výše nákladu. Také – ruku na srdce – je si každý autor jistý typografickou a jazykovou stránkou věci? Tuhle odpovědnost z nás jako vydavatele nikdo nesejme. Mně teď jde ale o technické podmínky. Pokud máte v textu jako ilustrace písmenky, tabulky a grafy bez podtitku, pak je všechno v pořádku. Pokud tam ale máte polotónové obrázky – např. fotografie, šedé podtitky a plochy, pak máte smůlu. Takové

podklady se z papíru touhle technikou nedají reprodukovat v přijatelné kvalitě. Nezbyvá tedy než celou publikaci připravit k tisku u nás. A tady se dostávám k Wordu, a to proto, že drtivá většina publikovaných textů je dnes připravována právě v tomto textovém editoru.

Taky máte pocit, že když ve Wordu napíšete text, dáte mu veškerou grafickou úpravu jakou si představujete, vložíte do něj všechny obrázky, grafy a tabulky, tak jste udělali pro přípravu své publikace maximum? Je mi líto, ale mýlíte se. Nežidka platí čím víc práce si s přípravou dáte, tím větší komplikace při zpracování. Ne všechny prvky grafické úpravy se do jiného programu přenesou přesně tak, jak byly zamýšleny. A obrázky či grafy? Ty se někdy nedají přenést vůbec, resp. přenesou se pouze v kvalitě hrubého náhledu. I když se je povede přenést takové, jaké mají být, jde v řadě případů o jakési „konzervy“, vložené objekty, se kterými se už nedá nic dělat. Zjistili jste při korektuře, že obrázek je příliš tmavý? Že máte v grafu špatné číslo nebo že šrafování nevypadá nejlépe? Bohužel – nic s tím nenaděláme, pokud se jedná

o takovýto objekt. Jediným správným řešením je dodat tyto přílohy samostatně. Byl-li např. graf vytvořen v Excelu, potřebujeme soubor Excelu, je-li fotografie ve formátu JPG, potřebujeme soubor JPG atd.

Možná vás napadá, proč takto kompletně připravený text nevezmeme a nevyjedeme požadovaný výstup přímo z Wordu? Tak jednoduché to ale není. Jednak to neřeší problém s „konzervami“ a hlavně – u textů ve Wordu ve většině případů dojde k tomu, že po otevření na jiném počítači, s jiným systémem, s jinými tiskárnami atd., se text rozjede – řádky vypadají jinak, stránky jsou jinak zalomeny, tabulky jsou podivně rozděleny apod. Kromě toho – stalo se vám někdy např., že se text vytiskl jinak zalomený, než ho vidíte na obrazovce, nebo že automatické číslování vypadá po otevření souboru jinak, než bylo když jste ho zavírali? Zkrátka – nenechte si namluvit něco jiného – Word je na psaní textů, na tisknutí knížek jsou jiné programy. Někdy nám sice nic jiného nezbyvá, to když je autorem připravený text ve Wordu natolik komplexní, že by jeho přenos do jiného programu byl příliš komplikovaný, výsledkem je pak ale obvykle určitý kompromis.

Pokud si přece jenom chcete udělat grafickou úpravu sami, je tu řešení – odevzdat výstupní soubor v zrcadlově obráceném postscriptu. Není to tak komplikované, jak to zní a může vám s tím pomoci váš správce sítě. My vám s tím v případě potřeby také poradíme.

Na tomto místě se ještě musím zmínit o obrázcích v populárním formátu JPG. Není totiž příliš známo, že tento formát není univerzální. Je dobrý na fotografie, ale pro písmenky a grafy (čáry, text, a ostře ohraničené jednobarevné plochy) je zcela nevhodný. Zkuste raději GIF nebo ještě lépe komprimovaný TIF. Nejenže obrázek nepoškodí, ale dokonce vám v těchto případech mohou dát ještě menší soubor než JPG.

A nakonec – v titulku jsem se ptal na Word, ale to neznamená, že jiné editory jsou všech problémů ušetřeny. Pouze jejich používání není tak masové. A tak byste měli zvážit své požadavky a případně se poradit, nejlépe ještě než začnete psát.

Mgr. V. Kubák,
technická redakce VUP

Zářijová produkce

Fakulta tělesné kultury

Pohyb a zdraví. Sborník příspěvků z 2. mezinárodní konference. 1. vyd., 533 str.
Stejskal, P. (editor): *Gymnica. Vol. 31, No. 1.* 58 str.

Filozofická fakulta

Baumbach, R.: *Einführung in die Dialektologie der deutschsprachigen Länder.* 1. vyd., 113 str.
Anderš, J. (editor): *Ukrajništika na prahu nového století a tisíciletí.* Sborník příspěvků. 1. vyd., 320 str.
Slabáková, R.: *Department of History. Information Package and ECTS Guide.* 1. vyd., 64 str.

Lékařská fakulta

Biomedical Papers – Volume 145, Number 1. 1. vyd., 51 str.
Hejtmánek, M. a kol.: *Praktická cvičení z biologie.* 4. vyd., 205 str.

Pedagogická fakulta

Kusák, P., Dařílek, P.: *Pedagogická psychologie* – B. 2. vyd., 151 str.

Právnická fakulta

Přidalová, E., Tozzi, K.: *Legal English I.* 1. vyd., 110 str.

Věk biologie

Dokončení ze str. 5

V buňkách našeho těla máme protein p53, který autonomně, bez našeho vědomí hlídá, kontroluje a umožňuje opravy omylů a chyb v molekulovém provozu buněčného soustrojí na úrovni DNA, a není na to sám. Co je analogem p53, jenž by se stejnou přesností, spolehlivostí a účinností zařídil včasnou nápravu omylů a chyb v provozu globálního lidského společenství, a zabránil tak poškození a destrukci celku? Politici, policisté a vojáci? Právníci, filozofové a teologové? Ekonomové? Naše velká potíž je v tom, že každý vytvářel hledíme jiným směrem, omezení svým oborem, zkušenostmi a zájmy, ale i délkou svého života, či dokonce volebního období. A tak často hasíme, až když dům stojí v plamenech.

M. Hejtmánek

***

Silami vědění proniká člověk hluboko ke kořenům života. Každý zásah, který lidé učiní jisti si svým vědění, má však povahu hypotézy, pokud jde o jeho důsledky. Zkušenost o tom, co je a co není dobré učinit, si žádá čas. Stvořitel ho měl v řádech stovek milionů let. Obávám se, že člověk tuto velkorysou možnost nemá.

S. Komenda

Středisko distančního vzdělávání

Daňová, D.: *Public relations.* Úvod do studia. 1. vyd., 60 str.
Polján, M.: *Správní právo a veřejná správa.* 1. vyd., 124 str.

Kvapil, M.: *Metodika práce a studijní informatika.* 1. vyd., 48 str.

Zlámal, J.: *Rízení podnikového hospodářství.* 1. vyd., 99 str.

Klimentová, E.: *Teorie a metody sociální práce I.* 1. vyd., 75 str.

Klimentová, E.: *Teorie metody sociální práce II.* 1. vyd., 78 str.

Gigalová, V.: *Rízení lidských zdrojů.* 1. vyd., 49 str. + 11 str. příloh

Rektorát UP

Nováček, P.: *Third Transition. Towards Sustainable Development and Global Governance.* 1. vyd., 286 str. –kop-

Fejeton

Konec pijáků v českých zemích

Na praxi v jednom z olomouckých gymnázií jsem zjistil, že v celé budově (dvě třípodlažní křídla se střešní mansardou, tělocvičnou v přízemí a bytem školníka ve zvláštním přístavku) není ani jeden piják. Ani jeden růžový nebo šedý buničtý arch se zvýšenou savostí tekutin. Opravdu jsem před praxí netušil, jak daleko to došlo. Věděl jsem sice, že plnicím perům, modrým ukazovákům a inkoustu rozlitému na koberec v dětském pokojíku prakticky odzvonilo, ale pijáků je mi trochu líto – zkrátka nebyly jen na kaňky!

Slečna v papírnické U Bystřičky mi mé zjištění potvrzuje: pijáky se do sešitů nevkládají nejméně dva roky. Ve třetím tisíciletí si už pijáky inkoustu necucnou, třetí tisíciletí bude potřísněno leda tak barvou z cartridge vylihou do nitra počítačové tiskárny – a na tu stačí kdejaký hadr. Hadr je však hadr proti pijáku – málokterý papírnický výrobek je tak poetický. Znal jsem čka osmé třídy, který pijáky přikusoval ke svačince a tvrdil, že mu prospívají (jedl ovšem také křídla a ta mu jednoho pondělního rána hrubě neprospěla).

Kouzlo pijáku spočívá v tom, že je tím prvním, co ze sešitu vypadne, ale zároveň tím posledním, co by bylo ve škole plně propísek využito k pravému účelu: není lepšího média k zvěstování studentské lásky než růžový piják – jemný popisovač z dačického Centropenu se na něm hořkosladce rozpíjí a navždy tak zaklíná jakékoli vyznání do podoby srstnatých čar. Z pijáku si lze složit hezké malé čepičky, jaké jsme s přítelkyní Dorisem mivali do hodin geometrie –

studenta taková čepička ochrání před prachem z tabule a pan učitel se vesele směje. Přijdou-li na školu kandidáti, přeložené pijáky poslouží jako jmenovky, a tím pádem i jako zdroje zábavy žákům, jejichž fantazie pak pracuje namnoho na plně obrátky. I růžové brýle pro lepší svět, které si přítel Doris vyrobil tu hodinu, kdy šel za dveře, si můžete vystříhnout právě z pijáku.

Jenže ti nahoře, ti papírenští papalášové, na to nedbají. Vzali nám pijáky a my teď musíme koukat do linek, do čtverečků a na bílé archy a nemáme si s čím hrát. Učitelé si stěžují, že zvláště na základních a učňovských školách nelze dnes již mluvit ani o nekázni, natož o nějaké kázni žactva. Svorně se pohoršují nad čírkáním mobilů ve třídách, zabavují je a vracejí na konci školního roku do rukou rodičů neb jejich zástupců. Treba byl tento úpadek uspišen vymýcením pijáků – kdo píše vzky na piják, telefonuje méně. Kdo si chce udržet na hlavě malinkou čepičku z pijáku, nemele se, a tudíž spořádaně poslouchá. A psát jména či pseudonymy na obyčejný papír není prostě ono.

Zmizely pijáky. Až zvítězí propisky nad tužkami, zmizí mazací prvky řečené gurny, stejně jako skoro zmizely zmiňky. Časem možná zmizí i papír (samozřejmě až na ten osvědčený v roličkách za 5 korun 40 haléřů). A velkým obloukem snese se bída na papírenské papaláše. Vypíjí si to i za ty pijáky.

O. Bláha, student FF UP

STUDENTSKÁ RUBRIKA**Misijní stáž mezi sirotky v Britské Guyaně**

Na dalekou cestu do Britské Guyany se vydala posluchačka prvního ročníku oboru teologie na CMTF UP **Iva Kuncová**, která od srpna 2001 do července 2002 pomáhá sestrám voršilkám v Georgetownu při výchově a vzdělávání divčích mládeže v dětském domově. Jsou tu umístěny dívky-sirotci, dále tělesně postižené a také takové, na jejichž vzdělávání rodiče nemají prostředky. Při domově je církevní škola.

Před odletem na jedenáctiměsíční stáž jsem Ivě Kuncové položil několik otázek.

Kde jste získala informace o misijní stáži v Georgetownu?

V klášteře voršilek, kde jsem ubytována. Od sestry Moniky jsem se dozvěděla, že klášter sv. Voršily v Georgetownu se již třetím rokem obrací na českomoravskou provincii s žádostí o vyslání dvou dobrovolných pracovnic-studentek, které mají zájem o práci s dětmi v sirotčinci. Po dobu několika měsíců bych jim měla pomáhat při výchově a vzdělávání divčích mládeže. Oslovilo mě to, protože práci s dětmi a mládeží se věnuji několik let jako skautská vedoucí. Proč bych těchto zkušeností nevyužila i v daleké Guyaně? Spolu se mnou pojedě ještě Veronika Němčáková z druhého ročníku VOŠs Caritas. Z této školy už v minulém roce misijní stáž absolvovala jedna studentka.

Máte představu, jaká práce tam na vás čeká?

Jedná se o dětský domov, při kterém je také církevní škola. Jsou tu dívky od čtyř do osmnácti let. Náplní naší práce bude péče o děti v době jejich volného času a také pomoc při doučování slabších žáků. Vyučování ve škole se věnují tamější sestry, takže s nimi nepočítáme.

Jaké předpoklady musí mít zájemkyně o práci ve voršilské misi v Georgetownu?

Vyžadují se především dobré znalosti angličtiny, věk nad 20 let, delší praxe v práci s dětmi, dobrý zdravotní stav a v neposlední řadě je nutná také finanční podpora. Sestry voršilky z Georgetownu se postarají o vízum, poskytnou bezplatně ubytování a stravu, zajistí zdravotní péči. Zájemkyně si však musí uhradit letenku, pojištění a očkování proti tropickým nemocem. Pro mne to představuje částku asi 50 000 Kč, které mi pomáhá zajistit od sponzorů tatínek. S finančním zabezpečením misijní stáže má potíže také Veronika. Ale věříme, že se nám potřebné finance podaří získat.

Máte nějaké obavy?

Zdali stačím zvládnout velký počet dětí (až 50), které budu mít na starosti. Jistě obavy mám z tamějšího podnebí, protože nevím, jak budu snášet velká vedra. Ale spoléhám, že s Boží pomocí i tyto nástrahy zvládnou.

Děkuji za rozhovor, přeji dobré zdraví a Boží požehnání pro tak obětavou a záslužnou práci ve voršilské misi a hodně krásných zážitků.

Rozhovor připravil

PhDr. V. Cekota,
předekán pro organizaci a rozvoj CMTF UP

Adresa sester: Ursuline Convent
245 Camp Street
Georgetown 4
Guyana

V civilizaci nemocné absolutní nadvládou účelovosti je obnova spolubytí jednotlivce ve světě jednou z centrálních otázek zachování humanismu; individuum může dojít úlevy alespoň tím, že se vrátí k prahu svých rodových dějin.

I. Dubská

Jedno slovo charakterizuje nejvyšší vypětí, s nímž jsem se pokoušel ustavičně po padesát pět let posunout vědecké poznání kupředu: to slovo je neúspěch.

Lord Kelvin

Instituce nejen s lidskou tváří: má navíc vřelý úsměv

Život není někdy jednoduchý a člověk si tak potvrdí to neveselé pravidlo, že na řešení situací svízelných, bolestných, opředěných černotou šatů a rozmazané řasenky zůstane v podstatě sám. Každý z nás se může v podobné spleti událostí ocitnout ráz naráz a pak se to všechno valí jako lavina, obrovskou rychlostí a s obrovskou razancí. A člověk jenom čeká, kdy ho to vezme sebou.

Nebudu pateticky vykreslovat momenty, které všichni dobře známe. Chci ovšem předeslat, že tentokrát patně zklamaly všechny, kteří za mým jménem pod článkem očekávali oheň a síru neuváženě plivané kolem. Tentokrát chci Poděkovat. Poděkovat, že jsou zde lidé, kteří dávají dění lidský rozměr. A třeba jim tak udělat i radost.

K Univerzitě Palackého mám iracionální vztah od útlého věku, snad proto, že babička ve své truhle s poklady pro dětské oči a ruce přechovává kovovou medaili s jejími iniciály a důležitými mezníky. Tehdy jsem si umanula, v máminých botách na vysokých podpatcích a otmotaná v záclonách, že jednou se budu procházet po jejich chodbách jako studentka... Podařilo se a jsem na to patřičně hrdá (a občasně kritické články nemají s tímto mým sklonem k „unipatriotismu“ pranic společného). V debatě s kamarády zejména z UK, proč jsem se ani nepokoušela o štěstí v Praze, jsem obhajovala argument (se zápletem sobě vlastním), že nebudu nikdy pouhým mnoha-

ciferným číslem, statistickým údajem v počítači, tvářičkou z davu...

Těžká rodinná situace a můj sklon vidět věci až příliš optimisticky, vedoucí někdy k lehkomyšlnosti a přílišnému spoléhání na „štěstí“, mě dostaly do poněkud překerní situace, kdy se možnost procházet se po chodbách UP jako její studentka málem zhroutil jako domeček z karet. Až díky těmto skutečnostem jsem měla možnost nahlédnout pod pokličku nekompromisních obličejů paní ze studijního oddělení mimo úřední hodiny, zůstávala jsem v úzusu z velkorysého přístupu a pomoci vyučujících, na které jsem se obrátila. A uvědomila jsem si, že můj argument nebyl pouhou spekulací, že studenti UP, nebo alespoň Filozofické fakulty, mají ohromné štěstí, které není vůbec samozřejmostí, ale především, že naše univerzita má onen lidský rozměr, ve který jsem vždycky věřila.

Mé poděkování a tichá omluva, jež je doprovází, neznamená, že budu schopná lépe zvládat svůj temperament, impulzivitu svého počínání a rychlost svých reakcí v příštích člancích či jiných výstupech. Jenom prosím vězte, že se budu vždy snažit univerzitu dokázat, že se jí vstřícný přístup ke studentům vyplácí...

S přáním hezkých dnů alespoň v mezích dnešních možností

D. Hliněná, FF UP

VZPOMÍNKY**Tomáš Černoušek (6. 12. 1927 Brno – 13. 9. 2001 Praha)**

Teologická fakulta UP se těšila zvláštnímu privilegii, že k jejím pedagogům patřil po obnově v devadesátých letech architekt a jáhen Tomáš Černoušek, který v sobě spojoval lásku k náboženství, literatuře, výtvarnému umění a architektuře a tu dokázal probouzet a pěstovat ve svém okolí.

Ackoliv o tom strohá biografická data nevyprávějí, byl jeho život a práce spojen především s Olomoucí, kam se jeho rodiče přestěhovali v roce 1933, kde začal chodit do školy a kde potom prožil celý život. Ten byl od počátku ovlivněn setkáními s řadou silných tvůrčích osobností našeho kulturního života, především s tzv. katolickou modernou. První z těchto setkání bylo s jeho katechetou na obecné škole páterem Františkem (později primasem českým Františkem kardinálem Tomáškem), který ho uvedl do problematiky českých dějin a náboženství. Jeho cesta k architektuře začala doslova od piky, když se ještě za války vyučil zedníkem a poté v letech 1944 – 1948 absolvoval v Brně státní průmyslovou školu stavitelskou. Tam ho ovlivnil profesor češtiny Jan Kolaja, který ho pozval na literární besedy v okruhu Pojerova nakladatelství Atlantis a Josefa Floriana ze Staré Říše. Tam se také seznámil s mnoha představiteli katolické moderny – Jakubem Demlem, Janem Čepem, Václavem Renčem a především s Janem Zahradníčkem, k němuž potom dojížděl do Uhřetova.

Než nastoupil na brněnskou techniku, získal ještě praxi u stavitele Tomáše Šipky a ve svém prvním zaměstnání v architektonické kanceláři Lubomíra Šlapety v Olomouci, kde v létě 1948 spolupracoval na soutěžním návrhu na regulaci Envelopy a na nejvyšší cenou oceněném návrhu na divadlo a koncertní síň v Martině. Školu architektury VUT pak absolvoval u renomovaných profesorů Bohuslava Fuchse a Bedřicha Rozehnalu v roce 1953. Potom ho čekal – tak

jako všechny architektky v totalitní době – život ve státních projektových ústavech, nejprve ve VPU, potom v Agroprojektu (zde navrhl kolektivní dům v Olomouci), Stavoprojektu, Obchodním projektu a od roku 1967 až do převratu v SIGMÉ, kde vznikla řada jeho – estetikou De Stijlu ovlivněných – vodo-hospodářských staveb (Ostrožská Nová Ves, Černovír), vodojem v Brně nebo tenisový klub v Teplicích nad Bečvou.

Od padesátých let dále pěstoval své literární a filozofické zájmy v diskusích s dr. Timoteem Vodičkou, básníkem Otto F. Bablerem nebo překladatelem dr. Vojtěchem Gajou. Tomáš Černoušek patřil k těm z mála, kteří se zúčastnili v Uhřetově pohřbu básníka Jana Zahradníčka, martyra komunistického režimu.

Na přelomu padesátých a šedesátých let se přátelil s malíři Františkem Ketmanem a Radkem Kutrou, s nimiž tehdy studoval. Přeložili manifesty De Stijlu a pokoušeli se o prosazení abstraktního umění po době stalinských deformací. V polovině šedesátých let objevil zvláštní talent Ivana Theimera, jemuž zprostředkoval první významnější zakázky – reliéf Leoše Janáčka na Hukvaldech (1966) a poté kašnu na Kollárově náměstí v Olomouci (1968). Práce na tomto úkolu byla přerušena sovětskou okupací a Theimerovým odjezdem do Paříže 22. srpna 1968. Když jsem jel koncem března 1969 do Paříže, pověřil mne Tomáš Černoušek speciální misí: musel jsem přesvědčit Theimera, aby během mého dvoutýdenního pobytu zvětšil dosavadní sedminkové modely na třetinové sádrové modely, které jsem potom přivezl pod sedadlem letadla Caravella do Československa, shodou okolností právě v den, kdy Dubček vystřídal v čele KSČ Husák. Kamenický mistr Stárek je potom

Na snímku T. Černoušek (vlevo) a O. F. Babler na Sv. Kopečku 17. 4. 1983 jako účastníci pohřbu arch. L. Šlapety. Foto I. Šlapeta.

Dokončení na str. 8

ČETBA NA POKRAČOVÁNÍ

O financování olomouckých univerzitních insignií z let 1946–1948

/V/

Pokusme se zrekapitulovat finanční částky, které Univerzita Palackého použila na výrobu univerzitních insignií, resp. které měla ve fondu „Insignie PU“ k dispozici na konci roku 1952. V letech 1946 – 1948 zaplatily okresní národní výbor Olomouc-venkov a UNV Olomouc 163 000 korun na výrobu dvou insignií a honoráře účastníkům soutěže, SOMOO uhradil částku 231 974 korun na výrobu dalších osmi insignií a ve fondu „Insignie UP“ zůstalo 475 661 korun. Univerzita Palackého tak včetně peněz spadajících na vrub Procházkovy defraudace nasbírala přibližně 987 000 korun.

V bouřlivých časech na přelomu 40. a 50. let zapadla na olomoucké univerzitě skutečnost, že Ziegelheimova firma rozpracovala dva řetězy pro Filozofickou fakultu a tři řetězy pro Pedagogickou fakultu UP. Záležitost se otevřela v srpnu 1952, kdy Ministerstvo školství, věd a umění nařídilo UP, aby likvidovalo veškeré mimo-rozpočtové fondy, mezi nimiž figuroval i fond „Insignie PU“. Podle tohoto příkazu zaplatila Univerzita Palackého K. Ziegelheimovi dlužnou částku ve výši 52 511 korun a zbylé peníze, celkem 423 150 korun, loptně sesbírané veškerým obyvatelstvem olomouckého regionu, odvedl rektorát UP československému státu! A tak největším defraudantem bývalý tajemník SOMOO B. Procházka vlastně ani nebyl.

Z Ziegelheimem předložené konečné faktury z 22. listopadu 1952 ovšem také vyplynulo, že olomoucká univerzita má u této firmy kdobru celkem 2 250 g

stříbra na výrobu pěti dalších akademických řetězů. Národní banka totiž uvolnila v roce 1946 na výrobu olomouckých insignií 25 kg stříbra a 80 g zlata. Vlastní dodávka těchto drahých kovů realizovala zprostředkovatelská firma Scheidova Affinerie, spadající v roce 1946 pod národní správu Rudných tuhových dolů n. p. Příbram. K. Ziegelheim (event. J. Mňuk) spotřeboval na výrobu 10 kusů olomouckých insignií

Slavnostní otevření Univerzity Palackého v sále Reduty dne 21. února 1947. Stojící za mikrofonem rektor J. L. Fischer s novým rektorským řetězem, po jeho levici prorektor F. Cinek s historickým děkaným řetězem Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty, po pravici J. Stránský, ministr školství a osvěty, v pozadí vlevo pedel s rektorským žezlem.

16 530 g stříbra a 70 gr zlata, u Scheidovy Affinerie si však vyzvedl a řádně uhradil dalších 2 250 gr stříbra na výrobu pěti akademických řetězů. Stříbro se v této době nacházelo dílem u K. Ziegelheima, dílem u jeho dalšího subdodavatelského partnera, olomouckého zlatníka Otakara Kláska. Po dlouhých a nepřijemných tahanicích odevzdali K. Ziegelheim a O. Klásek v srpnu 1955 a listopadu 1956 rektorátu Vysoké školy pedagogické v Olomouci celkem 2 336 gr stříbra ve formě plechů, mincí, pilin a „30 ks. mezičlánků, 31 stříbrných článků plných, 13 článků spojených, 4 články spojené, dále ošukový odpad a různé maličkosti o celkové váze 642 gr. stříbra“. Je pravděpodobné, že takto shromážděné stříbro nebylo použito v následujících letech na výrobu dalších olomouckých univerzitních insignií, což sugeruje otázku, jakými cestami toto stříbro z rektorátu olomoucké Vysoké školy pedagogické zmizelo.

P. Urbášek

Konec

... A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

16. ŘÍJEN

Katedra sociologie a andragogiky FF UP, učebna č. 3, 11.30 hod.: Problém rasismu, ras a menšin v kulturní antropologii. Pořádá Katedra sociologie a andragogiky FF UP.

U-klub, 20 hod.: Dan Bárta – Illustratosphere. Pořádá U-klub.

17. ŘÍJEN

Aula FF UP, 13.30 hod.: Univerzita třetího věku. Zahájení studijního roku 2001–2002 a imatrikulace. Pořádá UP.

Přírodovědecká fakulta UP, ul. Šlechtitelů 11, hlavní budova, velký přednáškový sál (č. 501), 16.30 hod.: RNDr. Z. Hradílek (Katedra botaniky PŘF UP): Hory a příroda Tan-Šanu (Tien-Shan). Další z cyklu přednášek Katedry botaniky PŘF UP v zimním semestru 2001/2002.

U-klub, 20 hod.: Už jsme doma – alternativní rock. Pořádá U-klub.

18. ŘÍJEN

U-klub, 19 hod.: Eva Henychová – folkový recitál křesťanské písničkářky. Pořádá U-klub.

-red-

Pocítujete nedostatek konkrétních a aktuálních informací? Chcete se něco více dovědět o některém pracovišti UP? Máte dotazy na některého z představitelů akademické obce UP? Víte o zajímavých akcích na UP? Chcete se podělit se svými názory, postřehy a připomínkami s ostatními členy univerzitní obce?

Využijte e-mailu, pište, faxujte na adresu redakce Žurnálu UP nebo nás přijďte navštívit osobně na Křížkovského 8!

Na vaše podněty se těší a odpovídí na vaše otázky se bude snažit zprostředkovat redakce Žurnálu UP.

Placená inzerce

Tomáš Černoušek

převěd do pískovce v měřítku 1 : 1. Bylo velkou osobní zásluhou Tomáše Černouška, že v obtížné době počátku normalizace ještě prosadil realizaci tohoto díla umělce, který již byl v emigraci.

Černouškovi činilo zvláštní radost, když mohl jako architekt nebo jako přítel podporovat různé talenty – jeho byt na třídě Míru se stával místem setkání zejména mladých umělců, kterým byl trpělivým rádcem a přítelem. K nim patřili např. Tomáš Važan, Otmar Oliva, Jan Jemelka, Jan Hřebíček a mnozí další.

Koncem sedmdesátých let pomohl také dr. Pavlu Zatloukalovi a mně založit a realizovat v Olomouci řadu architektonických výstav, která byla po několika úspěšných letech násilně zastavena až po intervenci tehdejšího děkana FF UP na Krajském výboru KSČ v Ostravě...

Když cestoval do Moskvy, vyhledal tam nejen slavné stavby ruských konstruktivistů Melnikova, Golosova nebo bratří Vesniňů, ale také římskokatolický kostel, kde se zúčastnil bohoslužby a přijal sváté přijímání.

Někdy v polovině osmdesátých let se seznámil s maďarským architektem Imré Makovczem, jehož národními tradicemi inspirovaná architektura ho velmi zaujala. To vedlo následně k jeho odklonu od mondriánské estetiky k poněkud ruralistické notě jeho sak-

rálních staveb z poslední doby (kláštery ve Šternberku a ve Zlatých Horách, kostel ve Václavovicích u Havířova). Od sedmdesátých let instaloval v řadě kostelů nové meny směřem k věřícím, zejména u sv. Mořice (kde sloužil každodenně jako jáhen), na Sv. Kopečku, na Velehradě nebo v novodobém kostele Nejsvětějšího Srdce Páně v Praze na Vínohradech od Josipa Plečnicka. Všechny tyto meny i další mobiliář zakomponoval důstojně a harmonicky v moderním pojetí do daného historického prostředí.

Nadšeně přivítal převrat v listopadu 1989 a ve funkci hlavního architekta olomoucké arcidiecéze našel své nové životní poslání. Doplnil si také své teologické vzdělání a byl 9. 7. 1994 vysvěcen na jáhna. O rok později obhájil magisterskou práci na téma „Liturgický prostor“, kterému se věnoval od II. vatikánského koncilu v šedesátých letech a která vyšla i knižně. Jako samostatná publikace vyšel i soubor jeho statí a příležitostných promluv pod názvem „Texty“ (1997).

Celý život Tomáš Černoušek kreslil a tyto práce v posledních dvaceti letech několikrát vystavoval. Byly odrazem jeho pevného charakteru a čisté duše, která nám tu po jeho nečekaném a náhlém odchodu bude velmi chybět.

Prof. V. Šlapeta, DrSc., ČVUT Praha

Dokončení ze str. 7

PEGAS INTERNATIONAL

STUDIUM V ZAHRAŇIČÍ

Austrálie – s pracovním povolením
Malta, Anglie, Nový Zéland, Francie,
Itálie, Kanada, Mexiko, USA, Španělsko,
Německo...

AU – PAIR POBYTY

Austrálie, Anglie, Nový Zéland, Německo,
Rakousko, Francie, Španělsko, USA

WORK & TRAVEL USA

pracovní program pro studenty VŠ a VOŠ
pod záštitou vlády USA

CAMP USA

práce s dětmi v kempech, cestování

OLOMOUC, Dolní nám.23 (vchod z ul.
Kapucínská 1), Tel. 068/522 14 86, fax
068/522 14 87,
mail:agpegas.ol@volny.cz